

Groengebied De Omzoom, gemeente Zaanstad

Voorlopig Toetsingsadvies over het milieueffectrapport

6 december 2010/ rapportnummer 2283-94

CONCEPT

1. Oordeel over het MER

De gemeente Zaanstad wil een nieuw bestemmingsplan vaststellen voor het gebied De Omzoom. Het plangebied is 300 ha groot en heeft nu een overwegend agrarische functie. Ongeveer 150 ha hiervan moet voor recreatie geschikt worden gemaakt. Voor deze 150 ha is een inrichtingsplan uitgewerkt.

Ter onderbouwing van de besluitvorming over het bestemmingsplan is een milieueffectrapport (MER) opgesteld.¹ Het MER is met een voorontwerpbestemmingsplan ter visie gelegd.

Achtergronden

Uit de stukken komt naar voren dat bij het ontwikkelen van het plan een *open planproces* is gevoerd met inbreng van allerlei betrokkenen. Ook hebben de uitkomsten uit het MER het plan beïnvloed. Dat is positief te waarderen. Het is echter verwarrend dat het plan, zoals dat in het voorontwerpbestemmingsplan is beschreven, qua begrenzing afwijkt van het inrichtingsplan dat in het MER is behandeld. De milieueffecten in het MER laten daarom niet alle milieueffecten van het voorontwerpbestemmingsplan zien.²

Het uiteindelijke inrichtingsplan kan volgens de initiatiefnemer verder veranderen. Doordat geldstromen voor de financiering wegvallen, kan het nodig zijn een bescheidener opzet te kiezen. Zowel de positieve als de negatieve milieugevolgen zullen dan naar verwachting kleiner zijn.

Gegeven de onzekerheden adviseert de Commissie bij het vaststellen van het ontwerpbestemmingsplan na te gaan of het MER nog toereikend is voor het in beeld brengen van de milieugevolgen van het dan voorliggende plan. Zij heeft zich in dit advies gericht op het MER en het voorontwerpbestemmingsplan, zoals die nu voorliggen.

Oordeel

De Commissie voor de milieueffectrapportage (m.e.r.) vindt dat het MER overzichtelijk en prettig leesbaar³ is. Het geeft over het algemeen een goed beeld van de milieugevolgen van het plan. In het MER staat dat de gevolgen van het voorgenomen plan overwegend positief zijn. Waar negatieve milieugevolgen kunnen optreden, bijvoorbeeld door geluid- en lichtinval en aantasting van archeologische waarden, zouden die voor een deel kunnen worden opgevangen door het nemen van maatregelen bij de inrichting en uitvoering.

De Commissie plaatst kanttekeningen bij:

- de onderbouwing van de bezoekersaantallen en de bezoekerscapaciteit;
- de effectbeschrijvingen voor de Stelling van Amsterdam, weidevogels en de eventuele ingrepen in of langs het Natura 2000-gebied Noorderveld.

Haar conclusie is dat op onderdelen essentiële informatie ontbreekt in het MER, zie hoofdstuk 2 voor een toelichting.

¹ Voor de samenstelling van de werkgroep van de Commissie m.e.r., haar werkwijze en verdere projectgegevens, zie bijlage 1 bij dit advies. Projectgegevens en bijbehorende stukken, voor zover digitaal beschikbaar, zijn ook te vinden via commissiemer.nl onder 'Adviezen Commissie'. Bijlage 2 bevat een lijst van ontvangen zienswijzen.

² Met name in het zuidelijke deel van het plangebied nabij het Natura 2000-gebied wordt in het voorontwerpbestemmingsplan meer grond voor herinrichting als recreatiegebied aangegeven dan in het MER.

³ De kaarten zijn echter te klein weergegeven, waardoor diverse onderdelen, waaronder de legenda, niet leesbaar zijn.

De Commissie adviseert bij het vaststellen van het ontwerp-bestemmingsplan het MER aan te vullen⁴, rekening houdend met de meest recente inzichten over de opzet van het plan.

2. Toelichting op het oordeel

2.1 Bestemmingsplan

5 Het MER beschrijft en beoordeelt alleen maatregelen in dat deel van het plangebied dat ligt ten noorden van het mogelijke tracé van een geplande⁵ verbindingsweg tussen de A8 en de A9. In het voorontwerp-bestemmingsplan wordt ook een gebied ten zuiden van dit tracé aangeduid met een nieuwe 'functieaanduiding dagrecreatie (dr)'.⁶ Wanneer deze functie met het bestemmingsplan kan worden gerealiseerd, zullen de effecten daarvan ook in het MER
10 aan de orde moeten komen. Dat is nu niet het geval.

De Commissie adviseert voorafgaand aan het vaststellen van het ontwerp-bestemmingsplan na te gaan of de effectbeschrijving in het MER aansluit bij het plan. En zij adviseert het MER, indien nodig, daarop aan te vullen.

15 Het MER beschrijft diverse maatregelen waarmee potentiële negatieve gevolgen kunnen worden verminderd. Ook het toekomstige beheer zal in belangrijke mate bepalen of door het plan positieve of negatieve milieugevolgen zullen optreden. Denk hierbij bijvoorbeeld aan het beheer van graslanden en aan het onderhoud aan bosschages en eventuele hagen (rond de sportvelden). Dit beïnvloedt milieuaspecten zoals bijvoorbeeld de weidevogelstand en de
20 beleving van de openheid van het gebied. In het MER en de toelichting bij het voorontwerp-bestemmingsplan staat dat het beheer nog niet is geregeld.

De Commissie adviseert bij het ontwerpbestemmingsplan aan te geven welke mitigerende maatregelen daadwerkelijk worden genomen en welke beheerafspraken zijn gemaakt, alsook hoe en waar dit is geborgd.

25

2.2 Bezoekers

In het MER staat dat het doel van het voornemen is om in een gebied van 150 ha een opvangcapaciteit te realiseren van 10 tot 20 recreanten per ha per dag. De Commissie vindt dat in het MER niet aannemelijk wordt gemaakt dat dit doel daadwerkelijk wordt gehaald. Bijlage 2
30 bij het MER geeft weliswaar een tabel met algemene cijfers voor opvangcapaciteit in verschillende gebiedstypen, maar legt niet de relatie naar De Omzoom. Ook is het MER niet duidelijk over de herkomst van de bezoekers (regionaal of lokaal). Bij de beschrijving van de doelstel-

⁴ Vooropgesteld dat ook in een bescheidener opzet nog steeds van m.e.r.-plicht sprake is.

⁵ Zienswijze nummer 1 geeft aan dat deze weg in het MER beschreven had moeten zijn als onderdeel van de autonome ontwikkeling. De Commissie is van mening dat de weg in het MER op de juiste manier is besproken. Immers, de weg is weliswaar in de provinciale Structuurvisie aangegeven, maar er zijn nog geen bindende en onherroepelijke besluiten over genomen. Bovendien is het exacte tracé en de wijze van uitvoering nog niet bepaald. Duidelijk is wel dat de weg, als deze wordt aangelegd, het functioneren van het recreatiegebied sterk zal beïnvloeden.

⁶ In aansluiting op een aanbeveling in het MER.

ling⁷ staat dat het om een regionale behoefte gaat, terwijl elders⁸ in het MER staat dat het gebied primair bedoeld is “voor de nabije woonomgeving”.

De indruk is dat het merendeel van de capaciteit (75 % of meer) gehaald moet worden met ‘picknicken en dagkamperen in park en plantsoen’. Maar dan is in het MER niet ingegaan op de vraag of:

- er wel zoveel vraag is naar deze specifieke vorm van recreatie;
- de gekozen inrichting met vooral paden, bloemenweiden en extensief (weidevogel-) grasland inderdaad zoveel mensen trekt.⁹

Dat heeft ook invloed op de berekening van het aantal parkeerplaatsen in het MER.¹⁰

De Commissie adviseert bij het ontwerp-bestemmingsplan de opvangcapaciteit van het gebied¹¹ en het verwachte aantal bezoekers te onderbouwen op basis van de meest actuele gegevens over de opzet en inrichting van het park.

2.3 Alternatieven

Het MER geeft helder aan welk proces vooraf is gegaan aan de totstandkoming van het Voorlopig ontwerp-inrichtingsplan en welke alternatieven in dat proces de revue hebben gepasseerd. Daaruit komt echter niet naar voren of er voor de ligging van de sportvelden en de opzet van het complex alternatieven in beschouwing zijn genomen. De initiatiefnemer heeft mondeling toegelicht welke alternatieven voor de sportvelden zijn onderzocht en waarom voor de huidige opzet is gekozen. Omdat het sportveldencomplex geen onderdeel is van het park als zodanig, is deze informatie niet in het MER opgenomen.

De Commissie adviseert in de toelichting bij het ontwerp-bestemmingsplan een korte motivering te geven.

2.4 Cultuurhistorische aspecten

De Commissie vindt de beoordeling van de cultuurhistorische effecten relatief optimistisch, in die zin dat het wijzigen van slootpatronen die karakteristiek zijn voor de verkaveling van een 800 jaar oud veenweidegebied, als milieueffect te weinig tot uitdrukking komt in de positieve score (+) voor cultuurhistorie. Dit treedt op bij:

- de aanleg van het sportpark;
- het hanteren van een kreekkrug als ordenend principe voor het padenstelsel;
- de inrichting van een deel van het gebied voor waterberging.

Ook vindt de Commissie in het MER weinig informatie over de gevolgen van het plan voor de Stelling van Amsterdam die ten noorden van het plangebied (eveneens) op een kreekkrug ligt.

⁷ Bijvoorbeeld op pagina 5 van het MER.

⁸ Pagina 98 van het MER.

⁹ Meer in het algemeen is er nog weinig zicht op de gebouwde voorzieningen die in het park worden aangelegd, zoals picknickbanken of toiletgebouwen.

¹⁰ In de parkeerberekening wordt uitgegaan van 40% bezoek per auto. Bij een regionale doelstelling is 70% normaal. Verder wordt ervan uitgegaan dat 25% van de bezoekers gelijktijdig aanwezig is. Bij berekeningen van opvangcapaciteiten is dat niet gebruikelijk.

¹¹ Inclusief parkeervoorzieningen.

De gevolgen voor de cultuurhistorische betekenis van de Stelling zullen beperkt blijven wanneer de relatie met de ligging op de kreekrug wordt benadrukt¹² en de zichtbaarheid niet wordt aangetast of waar mogelijk versterkt. Het MER besteedt aan de bovenlokale context van de kreekrug niet of nauwelijks aandacht. Bovendien gaat het MER niet in op het provinciale Beeldkwaliteitsplan voor de Stelling. Er is niet getoetst aan het toetsingskader voor ruimtelijke ontwikkelingen in de Stellingzone, zoals opgenomen in het Beeldkwaliteitsplan.

De Commissie adviseert bij het ontwerpbestemmingsplan de effecten van het uiteindelijke plan voor deze cultuurhistorische waarden in de besluitvorming expliciet te maken.

10 2.5 Natuur

Afgezien van enkele slordigheden in de tabellen bevat het MER duidelijke informatie voor het aspect natuur. Bij de volgende punten wil de Commissie kanttekeningen plaatsen:

- soortenbescherming en compensatie
- Passende beoordeling.

15 Soortenbescherming en compensatie

Figuur 6.3 geeft een beeld van de verstoring van weidevogels als gevolg van het plan. Hier lijkt sprake van een onderschatting¹³. Verder is onvoldoende onderbouwd dat de weidevogelstand zal toenemen in het ‘Weidevogelgebied’¹⁴. Hierdoor is niet duidelijk of er uit het plan een compensatieopgave op grond van het provinciaal beleid (provinciale ruimtelijke verordening bij de structuurvisie) voortvloeit.

In de startnotitie die in 2009 voor dit project was gepubliceerd, was sprake van compensatieopgaven voor het verdwijnen van natuurwaarden in Kreekrijk. In het MER wordt hieraan geen aandacht meer besteed. Om te kunnen voldoen aan wettelijke en beleidskaders zal het nodig zijn gegevens over compensatie te leveren.

De Commissie adviseert te zorgen dat informatie over compenserende maatregelen beschikbaar is bij het besluit over het ontwerp-bestemmingsplan.

30 Passende beoordeling

De ecologische effecten op het Natura N2000-gebied in Noorderveen zijn op pagina 84 van het MER in beeld gebracht. Bij deze beschrijving ontbreekt de onvermijdelijke conclusie dat een Passende beoordeling nodig is, omdat –zo staat in het MER – significant negatieve effecten van het plan voor het onderdeel ‘aanleg fietspad’ niet op voorhand zijn uit te sluiten.

35 Dat lijkt wellicht slechts een vormfout, omdat uit de nagezonden toelichting op het plan blijkt dat het fietspad in het uiteindelijke plan wordt verlegd naar een tracé dat niet dóór, maar

¹² Het benadrukken van de kreekrug in het Omzoomgebied kan daarmee in strijd zijn.

¹³ Omdat:

- de tekst op pagina 81 van het MER stelt dat tot 150m rondom boompertijen verstoring optreedt, terwijl het kaartje cirkels met een diameter van 150m in plaats van een straal van 150m aangeeft;
- verstoring door gebruik van de nieuwe routestructuur in het gebied (zie figuur 6.4) niet is meegenomen.

¹⁴ Te meer daar dit gebied op grond van de informatie in het MER buiten het plangebied ligt. De in het MER (blz. 80) gehanteerde term ‘Weidevogelgebied’ is afkomstig uit het vroegere provinciaal beleid. In de recente Structuurvisie Noord-Holland (juni 2010) is nagenoeg het hele plangebied als ‘Weidevogelleefgebied’ aangemerkt. Voor dit gebied geldt op basis van de provinciale ruimtelijke verordening (dd. 21-6-2010) een plicht tot compensatie van schade.

5

langs het Natura 2000-gebied loopt. Maar ook bij een fietspad langs de grens van het Natura 2000-gebied is niet op voorhand uit te sluiten dat gevolgen optreden voor verstoringsgevoelige soorten, zoals de Roerdomp. Daarom kan in het MER niet worden volstaan met de mededeling dat de ligging van de beschermde habitattypen en verspreiding van beschermde soorten niet bekend is.

Aangezien bij plan-m.e.r. de Passende beoordeling een verplicht onderdeel is van het MER, adviseert de Commissie het MER op dit punt aan te vullen. Zij adviseert daarbij niet alleen aandacht te besteden aan het fietspad, maar ook aan de kanoroute en aan mogelijke cumulatieve van effecten.

CONCEPT